

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sit idem habitus fidei informis, & formatæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

litas informi fidei opponitur. Tertium concedimus.

Ad III. Dicendum, quod per fidem inordinem intellectus non perducitur in perfectionem sufficientem virtuti, ut ex dictis patet.

Ad V. Dicendum, quod philosophi non considerant virtutes secundum quod sunt principia actus meritorij: & ideo secundum eos habitus non formati charitate, possunt dici virtutes, non autem secundum theologum.

Ad VI. Dicendum, quod Augustinus accipit lares virtutes, omnes habitus perfectiores ad actus laudabiles. Vel potest dici, quod non intelligit Augustinus, quod habitus sine gratia existentes virtutes dicantur; sed quia aliqui habitus, qui sunt virtutes quando sunt cum gratia, remanent sine gratia, non tamen tunc sunt virtutes.

ARTICVLVS VII.

Utrum idem sit habitus fidei informis, & formati.

SEPTIMO quaeritur, utrum sit idem habitus fidei informis, & formati. Et videtur quod non. Gratia enim adueniens non habet maiorem efficaciam in fideli, quam in infideli; sed in infideli cum conuertitur cum gratia, habitus fidei infunditur simul, ergo & similiter in fideli, & ita habitus fidei formati, est alius ab habitu fidei informis.

¶ 2 Præ. Fides informis est principium timoris seruili, fides autem formata timoris casti uel initialis; sed adueniente timore filiali, aut casto, timor seruili expellitur, ergo & adueniente fide formata fides informis expellitur, & sic non est idem habitus uterque.

¶ 3 Præ. Sicut dicit Boetius, accidentia corrumpi possunt, alterari autem minime; sed habitus fidei informis est quoddam accidens, ergo non potest alterari, ut ipsamet fiat formata.

¶ 4 Præ. Adueniente uita recedit mortuum; fides autem informis sine operibus mortua est, ut dicitur la. 2. ergo adueniente charitate, quæ est principium uigilæ, tollitur fides informis, & ita non sit formata.

¶ 5 Præ. Ex duobus accidentibus non fit unum; sed fides informis est quoddam accidens, ergo non potest esse quod ex ea, & charitate fiat unum, quod uideretur, si ipsamet fides informis formaretur.

¶ 6 Præ. Quæcunque differunt genere, differunt etiam specie & numero; sed fides informis, & formata differunt genere, cum una sit uirtus, non autem alia, ergo differunt, & specie & numero.

¶ 7 Præ. Habitus penes actus distinguuntur; sed fidei informis, & formatae sunt diuersi actus, scilicet credere in Deum, & credere Deum uel Deo, ergo sunt diuersi habitus.

¶ 8 Præ. Diuersi habitus, diuersis uitiis tolluntur, cum unumquodque tollatur per suum contrarium, & unum uni sit contrarium; sed fides formata tollitur per peccatum fornicationis, non autem fides informis; sed solum per peccatum infidelitatis, ergo fides informis, & formatae sunt diuersi habitus.

SED CONTRA, la. 2. dicitur, Fides sine operibus mortua est, gl. quibus reuiuiscit. ergo ipsa fides informis, quæ mortua fuit, formatur & reuiuiscit.

¶ 2 Præ. Res non diuersificantur penes ea, quæ sunt extra essentiam rerum; sed charitas est extra essentiam fidei, ergo ex hoc quod est sine charitate, uel cum charitate, non diuersificatur habitus fidei.

RESPON. Dicendum, quod circa hoc sunt diuersæ opiniones. Quidam n. dicunt quod habitus, qui sunt informis, nunquam efficiuntur formati: sed cum ipsa gratia infunditur quidam nouus habitus, qui est fides formata, & eo adueniente, habitus fidei informis discedit. Sed hoc non potest esse,

A quia nihil expellitur nisi per suum oppositum. si igitur per habitum fidei formatam expellitur habitus fidei informis, cum non opponatur ei ratione informitatis, oportebit ipsam informitatem esse de essentia fidei informis, & sic erit per essentiam suam malus habitus: nec poterit esse donum Dei. Et præterea quando peccat aliquis mortaliter, tollitur gratia & fides formata: tamen uidemus fidem remanere. Nec est probabile quod dicunt, quod tunc iterum donum fidei informis ei infundatur: quia sic ex hoc ipso quod aliquis peccat, disponderetur ad recipiendum aliquod donum a Deo. Alij dicunt, quod non tollitur habitus, sed tantum actus fidei informis, adueniente charitate. Sed hoc non potest stare: quia sic habitus remaneret ociosus. Et præterea cum actus fidei informis non habet essentialem contrarietatem ad actum fidei formati, non potest per eum impediri. Nec potest iterum dici, quod uterque actus & habitus simul sit: quia omnem actum, quæ facit fides informis, potest facere fides formata, unde idem actus esset a duobus: quod non contingit. Et ideo dicendum est aliud, quod fides informis manet adueniente charitate, & ipsamet formatur, & sic sola informitas tollitur. Quod sic potest uideri. In potentijis. n. uel habitibus ex duobus attenditur diuersitas. ex obiectis, & ex diuerso modo agendi: diuersitas autem obiectorum diuersificat potentias, & habitus essentialiter, sicut uisus differt ab auditu, & castitas a fortitudine. Sed quantum ad modum agendi non diuersificantur potentie, uel habitus per essentiam, sed secundum complementum & incompletum, quod n. aliquis clarius uel minus clare uideat, uel opus castitatis proprius uel minus proprio exerceat, non diuersificat potentiam uisuum uel habitum castitatis: sed ostendit potentiam, & habitum esse perfectiores, uel minus perfectos. Fides autem formata & informis non differunt in obiecto: sed solum in modo agendi. Fides n. formata perfecta uoluntate assentit primæ ueritati: fides autem informis imperfecta uoluntate. Vnde fides formata, & informis non distinguuntur sicut duo diuersi habitus: sed sicut habitus perfectus & imperfectus. unum est idem habitus, qui prius fuit imperfectus, possit fieri perfectus, ipse habitus fidei informis fit formatus.

B tollitur habitus, sed tantum actus fidei informis, adueniente charitate. Sed hoc non potest stare: quia sic habitus remaneret ociosus. Et præterea cum actus fidei informis non habet essentialem contrarietatem ad actum fidei formati, non potest per eum impediri. Nec potest iterum dici, quod uterque actus & habitus simul sit: quia omnem actum, quæ facit fides informis, potest facere fides formata, unde idem actus esset a duobus: quod non contingit. Et ideo dicendum est aliud, quod fides informis manet adueniente charitate, & ipsamet formatur, & sic sola informitas tollitur. Quod sic potest uideri. In potentijis. n. uel habitibus ex duobus attenditur diuersitas. ex obiectis, & ex diuerso modo agendi: diuersitas autem obiectorum diuersificat potentias, & habitus essentialiter, sicut uisus differt ab auditu, & castitas a fortitudine. Sed quantum ad modum agendi non diuersificantur potentie, uel habitus per essentiam, sed secundum complementum & incompletum, quod n. aliquis clarius uel minus clare uideat, uel opus castitatis proprius uel minus proprio exerceat, non diuersificat potentiam uisuum uel habitum castitatis: sed ostendit potentiam, & habitum esse perfectiores, uel minus perfectos. Fides autem formata & informis non differunt in obiecto: sed solum in modo agendi. Fides n. formata perfecta uoluntate assentit primæ ueritati: fides autem informis imperfecta uoluntate. Vnde fides formata, & informis non distinguuntur sicut duo diuersi habitus: sed sicut habitus perfectus & imperfectus. unum est idem habitus, qui prius fuit imperfectus, possit fieri perfectus, ipse habitus fidei informis fit formatus.

C obiectorum diuersificat potentias, & habitus essentialiter, sicut uisus differt ab auditu, & castitas a fortitudine. Sed quantum ad modum agendi non diuersificantur potentie, uel habitus per essentiam, sed secundum complementum & incompletum, quod n. aliquis clarius uel minus clare uideat, uel opus castitatis proprius uel minus proprio exerceat, non diuersificat potentiam uisuum uel habitum castitatis: sed ostendit potentiam, & habitum esse perfectiores, uel minus perfectos. Fides autem formata & informis non differunt in obiecto: sed solum in modo agendi. Fides n. formata perfecta uoluntate assentit primæ ueritati: fides autem informis imperfecta uoluntate. Vnde fides formata, & informis non distinguuntur sicut duo diuersi habitus: sed sicut habitus perfectus & imperfectus. unum est idem habitus, qui prius fuit imperfectus, possit fieri perfectus, ipse habitus fidei informis fit formatus.

D AD PRIMUM ergo dicendum, quod gratia non habet maiorem efficaciam cum infunditur fideli, quam infideli: sed hoc est per accidens, quia in eo quod tunc habet fidem, non alium habitum fidei causa; quia ipsum inuenit, sicut ex doctrina alicuius doctus docetur infideli: sed sciens non acquirit nouum habitum: sed in scientia prius habita fortificatur.

AD II. Dicendum, quod timor seruili non excludit adueniente charitate, quantum ad substantiam doni: sed quantum ad seruitutem. Sic fides quantum ad informitatem formati solum adueniente gratia.

AD III. Dicendum, quod quantum ad accidens non possit alterari: subiectum tamen accidentis secundum aliquod accidens alteratur, & sic accidens uariari dicitur, sicut albedo fit maior uel minor, subiecto secundum albedinem alterato.

AD IIII. Dicendum, quod adueniente uita, non oportet quod tollatur mortuum, sed mors: & ita non tollit fides informis, sed informitas per charitatem.

AD V. Dicendum, quod quantum ad accidens potest per aliud fieri, sicut color per lucem, & sic fides per charitatem perficitur.

AD VI. Dicendum, quod fides informis, & formata non dicuntur diuersa in genere, quasi in diuersis generibus existetia: sed sicut perfectum quod attingit ad rationem generis, &

AD IIII. Dicendum, quod adueniente uita, non oportet quod tollatur mortuum, sed mors: & ita non tollit fides informis, sed informitas per charitatem. AD V. Dicendum, quod quantum ad accidens potest per aliud fieri, sicut color per lucem, & sic fides per charitatem perficitur. AD VI. Dicendum, quod fides informis, & formata non dicuntur diuersa in genere, quasi in diuersis generibus existetia: sed sicut perfectum quod attingit ad rationem generis, &

In corp.

in corp.

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

per illud

& imperfecti quod nondum attingit. unde non oportet quod numero differant, sicut nec embrio & animal.

Ad VII. Dicendum, quod credere Deo, & credere Deum, & credere in Deum non nominant diversos actus, sed diversas circumstantias eiusdem actus uirtutis. In fide, non est aliquid ex parte cognitionis, prout fides est argumentum, & sic quantum ad hominem argumentationis principium, actus fidei dicitur credere Deo. Ex hoc non mouet ad assentiendum credens alicui, quia est diuinitus dictum. Sed quantum ad conclusionem cui assentit, dicitur credere Deum. Veritas, non prima est proprium obiectum fidei. Sed quantum ad id, quod est uoluntatis dicitur, actus fidei credere in Deum. Non est autem actus uirtutis perfecte, nisi has omnes circumstantias habeat.

Ad VIII. Dicendum, quod fides formata tollitur fornicatione & alijs peccatis mortalibus, excepto peccato infidelitatis, non quantum ad substantiam habitus, sed quantum ad formam tantum.

ARTICVLVS VIII.

Utrum proprium obiectum fidei sit ueritas prima.

¶ q. 2. art. 1.

Octavo quaeritur, utrum obiectum fidei proprium sit ueritas prima. Et videtur quod non. In simbolo, non fides explicatur: sed in simbolo ponuntur multa, quae ad creaturam pertinent, ergo non tantum ueritas prima est obiectum fidei. Sed dicendum, quod ea quae ad creaturas pertinent, in simbolo posita se habent ad fidem, quasi per accidens & secundario. ¶ 2 Sed contra, consideratio alicuius scientiae omnia illa per se extenditur, ad quae extenditur efficacia proprii media quo procedit: sed medium fidei est hoc, quod credit Deo aliquid dicenti, ex hoc enim mouetur fidelis ad assentiendum, quod putat aliquid a Deo esse dictum: Deo autem credendum est non tantum de ueritate prima, sed de qualibet alia ueritate, ergo qualibet ueritas est per se materia & obiectum fidei.

¶ 3 Præ. Actus penes obiecta distinguuntur: sed actus fidei & uisio Dei per essentiam sunt actus diuersi. Cum ergo obiectum uisionis prædictae sit ipsa ueritas prima, non erit obiectum actus fidei.

¶ 4 Præ. Veritas prima sic se habet ad fidem, sicut lumen ad uisum: lumen autem per se non est obiectum uisus, sed magis color in actu, ut philosophus dicit. Ergo nec ueritas prima est obiectum per se fidei.

¶ 2. ad anima c. 6. 7. & seq.

¶ 5 Præ. Fides est complexorum, his, non solum tanquam ueris alijs assentire potest: sed ueritas prima est incomplexa, ergo obiectum fidei non est ueritas prima.

¶ 6 Præ. Si per se obiectum fidei esset ueritas prima, nihil quod pure ad creaturam pertinet, ad fidem pertineret: sed resurrectio carnis pure ad creaturam pertinet, & tamen inter articulos fidei computatur, ergo non est per se tantum obiectum fidei ueritas prima.

¶ 7 Præ. Sicut uisibile est obiectum uisus, ita credibile est obiectum fidei: sed multa alia sunt credibilia, quam ueritas prima, ergo ueritas prima non est per se obiectum fidei.

¶ 8 Præ. Relatiuorum est eadem cognitio propter hoc, quod unum clauditur in intellectu alterius: sed creator, & creatura ita dicuntur, ergo cuiuscumque habitus cognoscitiui est obiectum creator, eiusdem erit obiectum creatura, & ita non potest esse, quod ueritas prima solummodo sit fidei obiectum.

¶ 9 Præ. In qualibet cognitione illud, in quo deducimur, obiectum est: illud autem per quod in ipsum deducimur, medium est: sed in fide deducimur ad assentiendum alicui, inquitur credimus Deum esse ueracem, ergo ueritas prima non se habet, ut cognitionis obiectum,

¶ 10 Præ. Sicut charitas est uirtus theologica, & fides: sed charitas non solum pro obiecto habet Deum, sed etiam proximum. Unde & de dilectione Dei & proximi duo praecepta charitatis dantur, ergo & fides habebit pro obiecto non solum ueritatem primam, sed etiam ueritatem creatam.

¶ 11 Præ. Augustinus dicit quod in patria uidebimus res ipsas, hic autem intuemur rerum imagines: sed uisio fidei ad statum uia pertinet, ergo uisio fidei est per imagines: sed imagines per quas intellegimus nosse uident, sunt res creatae, ergo fidei obiectum est ueritas creatae.

¶ 12 Præ. Fides est media inter scientiam & opinionem, patet per definitionem Hugonis de Sancto Victoris, scilicet opinio est de complexo, ergo & fides, & ita non potest eius obiectum esse ueritas prima, quae simpliciter est.

¶ 13 Præ. Principium fidei uidetur esse reuelatio prophetica per quam nobis diuina annuntiantur: sed prophetiae obiectum non est ueritas prima: sed res creatae quae sub certa differentia temporis cadunt, ergo nec fidei obiectum est ueritas prima.

¶ 14 Præ. Veritas contingens non est ueritas prima, sed aliqua ueritas fidei est ueritas contingens. Cuiusmodi contingens fuit, cum esset dependens a libero arbitrio suo & ludæorum, & tamen de passione Christi est fides, ergo ueritas prima non est proprium fidei obiectum.

¶ 15 Præ. Fides proprie loquendo non est nisi complexio: sed in quibusdam articulis fidei prima ueritas cadit, ut in complexu, ut cum dicimus Deum passum uel mortuum, non ergo tangit ibi ueritas prima, ut fidei obiectum.

¶ 16 Præ. Veritas prima comparatur ad fidem dupliciter, sicut testificans, & ut id de quo est habiles: sed non potest poni ut obiectum fidei, ut est testificans, sicut est extra fidei essentiam, nec iterum ut id, de quo est habiles: quia sic de quocumque entia ueritas prima, essent credibilia, quod patet ex his. Ergo ueritas prima non est proprium fidei obiectum.

SED CONTRA est, quod Dionysius dicit, quod diuini nominibus, quod fides est circa simpliciter, & semper eodem modo se habentem ueritatem, & talis non est nisi ueritas prima.

¶ 2 Præ. Virtus theologica idem habet pro fine, & obiecto: sed fidei finis est ueritas prima, cuius apertam uisionem fides meretur, ergo & obiectum eius est ueritas prima.

¶ 3 Præ. Dionysius dicit, quod articulus est per se proprio diuina ueritatis: sed fides in articulis continetur, ergo diuina ueritas est fidei obiectum.

¶ 4 Præ. Sicut se habet charitas ad bonum, ita fides ad uerum: sed charitatis per se obiectum est summum bonum, quia charitas diligit Deum & proximum pro Deum, ergo & obiectum fidei est ueritas prima.

RESPON. Dicendum, quod per se obiectum fidei ueritas prima est. Quod sic accipi potest. Nullus enim habitus ratione non habet uirtutis nisi ille, cuius actus per se est bonus: aliter, non esset perfectio potentiae. Cum igitur actus intellectus sit bonus, & hoc, quod uerum considerat, oportet quod habitus in intellectu existens uirtus esse non possit, nisi sit talis quo infallibiliter uerum dicatur, ratione cuius opinio non est uirtus intellectualis, sed scilicet intellectus, ut dicitur in 6. Ethicorum. hoc autem fides non potest habere, quod uirtus ponitur ex ipsa rerum euidencia, cum sit non apparatum, oportet igitur quod hoc fiat ex hoc, quod adhaeret alicui testimonio, in quo infallibiliter ueritas inuenit. Sicut autem esse creatum quantum est de se, uanum est & defectibile, nisi continetur ab ente increato, ita omnia creata ueritas defectibilia sunt, si quantum per ueritatem increatam rectificantur. Unde neque